

Kronika obce Križovany nad Dudvákňom

1996

Kronikárka obce : Elena Mokrá
Do elektronickej podoby spracovali: Viera Vráblová, Viera Krajčírová

1996

ČINNOSŤ OBECNÉHO ZASTUPITEĽSTVA

Obecné zastupiteľstvo v Križovanoch vydalo 22. januára 1996 Štatút obce Križovany.

Schválilo študijnú cestu starostu obce Jána Vrábla do Nemecka. Starosta bol jedným z ôsmich primátorov a starostov zo Slovenska, vybraných na základe účasti na seminároch, ktoré organizovala Nadácia vzdelávania samosprávy SR s agentúrou Deutsche Gessellschaft Berlín. Sedem dní bolo priam nabitých stretnutiami a besedami. Bola to vzájomná výmena skúseností a poznávania štruktúry zloženia regionálnych samospráv v Nemecku.

Obecné zastupiteľstvo schválilo program 70. výročia založenia dychovky Križovianka a 700. výročia I. písomnej zmienky o obci.

Schválilo návrh na udelenie čestného občianstva obce Križovany nad Dudváhom pri príležitosti 700. výročia prvej zmienky o obci Doc.Ing.arch. Jánovi Štibrányimu, CSc in memoriam.

Doc. Ing. arch. JÁN ŠTIBRÁNYI, CSc

Narodil sa v robotníckej rodine Pavla a Márie Štibrányiovej v Križovanoch 11. februára 1953 ako posledný zo šiestich detí. Základnú školu navštevoval v Križovanoch od r. 1959 do roku 1968. Už na tunajšej škole vynikal ako mimoriadne nadaný žiak. Potom študoval na Strednej priemyselnej škole strojníckej v Trnave. Od roku 1972 pokračoval v štúdiu na Slovenskej vysokej škole technickej – Fakulta architektúry v Bratislave až do roku 1978, kde zostal aj pracovať. Manželstvo uzavrel v roku 1980 s kunsthistoričkou Dr. Máriou Bottánkovou z Budmeríc, ktorá sa stala i jeho spolupracovníčkou na trnavských témach.

Trvale býval v Bratislave, Pifflova ulica 5. Jedinou dcérou je Zuzana, narodená v roku 1984.

1.marca 1996 tragicky zahynul.

Už počas štúdia sa vydeľoval z masy študentov svojim hlbokým sústredeným záujmom o dejiny architektúry, už vtedy zasiahnutý vzťahom k Trnave a krajine okolo rodnej obce Križovany nad Dudváhom. Systematická pracovitosť a cieľavedomosť ho doviedla k tomu, že sa stal jednoznačným víťazom v celoštátnej súťaži študentskej vedeckej tvorivosti.

Onedlho sa mladý absolvent fakulty zaradil do kolektívu Katedry teórie a dejín architektúry, kreslenia a modelovania. Už počas štúdia sa zaujímal o stredovek a dizertačnou kandidátskou prácou o stredovekom meštianskom dome Slovenska sa táto orientácia stala jeho definitívnou špecializáciou, záujmom i poslaním.

A potom prišli ďalšie úlohy katedry, záujmy sa rozšírili o výskum dopravných stavieb na Slovensku, o výskum železničných staníc, projekty rekonštrukcie a obnovy pamiatok v Liptovskom Mikuláši, Podolínci, Kremnici.

Porevolučná doba priniesla mnoho nových podnetov. Architekt Ján Štibrányi CSc., publikoval mnoho nových odborných i osvetových popularizačných článkov, ktoré si vďaka výtvarnej dispozícii ilustroval grafickými kresbami.

Povahové vlastnosti a odborné schopnosti architekta Jána Štibrányiho boli rozhodujúcimi kritériami, kvôli ktorým sa stal prodekanom pre vedu a výskum Fakulty architektúry a neskôr členom senátu celej Slovenskej technickej univerzity.

Navonok iste najväčším úspechom bola docentúra, ktorú dosiahol naozaj v mladom veku. Habilitoval sa v stredovekej téme civilnej a sakrálnej gotike, ku ktorej vytvoril krásne vlastnými kresbami sprevádzané skriptá.

Zodpovedne a takmer na hodinu presne dokončil docent Ján Štibrányi prácu na grafickej podobe knihy o sakrálnej architektúre Slovenska, ktorá ako kolektívne dielo katedry vyšla koncom septembra 1996.

Začiatkom roku 1994 sa intenzívne začal zaujímať o sprístupnenie románskej rotundy Sv. Kríža návrhom na úpravu jej interiéru. Postupne podľa predložených návrhov boli tieto úpravy prevedené.

Stretnutia so starostom obce Križovany nad Dudváhom boli stále častejšie. V tom istom roku – 1994 preštudoval literatúru, ktorá svojim obsahom bola podkladom na pracovný materiál pre vydanie vlastivednej publikácie „Križovany n/D. rotunda sv. Kríža“. Táto bola vydaná v decembri 1995. Rozpracoval návrh na pohľadnicu obce, začali sa zhromažďovať písomné a fotografické materiály na vydanie knihy „Monografia obce Križovany nad Dudváhom“. Študoval dostupné historické dokumenty o osídlení územia obce a jej vznik.

Tragická smrť zakončila jeho život v čase kedy začínal naplno uplatňovať svoje odborné vedomosti a talent v praxi.

I napriek dosiahnutému vzdelaniu a úspechom ostal vždy sebou samým: tichým, skromným, pracovitým Jankom Štibrányim.

Ďalej obecné zastupiteľstvo súhlasilo s poskytnutím finančných prostriedkov pre TJ – futbalový oddiel v čiastke 15 000,- Sk na nákup kopačiek z rozpočtu obce, s vyčlenením finančných prostriedkov v čiastke 20 000,- Sk na obnovenie tenisového ihriska v areáli ihriska TJ z rozpočtu obce.

OZ súhlasilo s tematickým vzdelávacím pobytom pre starostu obce Jána Vrábla do Francúzska a Nemecka.

Vyhovelo žiadosti občanov bývajúcich v časti Hliník o odvodnenie tejto lokality. Súhlasilo s poskytnutím 35 000,- Sk na zakúpenie požiarnej techniky.

Na VPP pracovalo 15 občanov.

Výsadba zelene 9
 Stavebné práce, murári 2
 Zber druhotných surovín 3
 Šitie krojov 2 ženy

Rozpočet: príjmy: 9 066 348,20 Sk
 Výdavky: 7 669 621,23
 Výsledok hospodárenia : 1 396 826,99
 Stav rezervného fondu: 988 313,00

ROMÁNSKA ROTUNDA

Starosta obce v spolupráci s odborníkmi z oblasti histórie, rekonštrukcie kultúrno-historických pamiatok a ich sprístupnenia ukončil stavebné úpravy na sprístupnenie románskej rotundy.

Doc. Dr. Vladimír Úradníček CSc. autor rekonštrukcie navrhol vybudovanie menzy - obojstranného oltára, ukončenie sedíliá rotundy dreveným obložením, vybudovanie schodov vstupu a samotného otvoru vstupu do rotundy. Dodávku a montáž celosklenených dverí previedla firma „NEREZ“ Stupava, v celkovom náklade 42 436,- Sk. 17 000,- Sk venovali občania v kostole formou zbierky. Ostatné práce zabezpečili pracovníci VPP.

Obec dala obnoviť sochu sv. Floriána pri príležitosti 100. výročia. Sochu obnovila Milena Krivosudská, rod. Táčovská.

Pokračovali práce na starom Notariáte a začala sa rekonštrukcia zubnej ambulancie.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTEVY

Dňa 27.júna 1996 sa uskutočnilo slávnostné zahájenie stavby spoločného kanalizačného zberača za účasti ministra ŽP SR Jozefa Zlochu, zmocnenca vlády SR pre vytvorenie kraja Trnava, Ing. Lubomíra Antala, prednostky OÚ ŽP v Trnave Ing. Olgy Sersenovej ako i ďalších zástupcov štátnej správy, generálneho projektanta stavby a starostov obcí združenia.

Minister zahájil stavbu prestrihnutím pásky a prvým výkopom. Priaznivo hodnotil prijatú koncepciu odkanalizovania desiatich obcí združenia a vyslovil plnú podporu a pomoc v rámci svojich právomocí pri realizácii tohto diela.

Pri príležitosti 700. výročia I. písomnej zmienky o obci 14. septembra sa uskutočnila vysviacka románskej rotundy sv. Kríža.

Svätú omšu celebroidal a rotundu vysvätil svätiaci biskup Vladimír Filo.

ŠKOLSTVO

V školskom roku 1996/97 nastali na škole zmeny vo vedení.

20.septembra 1996 doručil Viliam Fukna inšpektor OU – ŠS riaditeľke Irene Pontesovej doklad o jej odvolaní z funkcie od 1. októbra 1996 (bez udania dôvodu). Zároveň požiadal predsedníčku RŠ Máriu Kozárovú o zvolanie zasadnutia RŠ a PR, ktorá má navrhnúť kandidáta z radov učiteľov Základnej školy v Križovanoch na miesto riaditeľa.

23.septembra odovzdala Mgr. Mária Neštická predsedníčke Rady školy žiadosť o osadenie funkcie riaditeľa.

Mimoriadne zasadnutia sa zúčastnilo a tajne hlasovalo 17 členov pedagogického zboru. Z nich 13 súhlasilo s kandidatúrou Mgr. Neštickej, 2 nesúhlasili a jeden sa zdržal hlasovania. Mária Neštická nehlasovala.

Za zástupcu riaditeľa bol zvolený Mgr. Jozef Štibrányi.

30. VÝROČIE OTVORENIA NOVEJ ŠKOLY

12.októbra sa zišlo 80 bývalých a terajších pedagógov a zamestnancov školy, aby si pripomenuli 30. výročie jej otvorenia, pospomínali na začiatky školy, na kolegov i žiakov. Medzi hosťami bol aj prednosta Krajského úradu v Trnave Ing. Ľubomír Antal, niekdajší žiak tejto školy. Prítomní boli i pracovníci Odboru školstva a kultúry Okresného úradu v Trnave a vedúca odboru Mgr. Anna Čapošová.

V Kultúrnom dome v Križovanoch prítomných privítal zástupca starostu Milan Drímaj. Riaditeľka školy Mgr. Neštická vo svojom príhovore priblížila históriu školy a poďakovala všetkým kolegom za prácu pri výchove a vzdelávaní.

Potom už javisko kultúrneho domu patrilo deťom. V bohatom programe sa striedal spev, recitovanie, moderný a ľudový tanec. Program pripravili Elena Mokrú, Mgr. Mária Valkovičová, Mgr. Elena Tomešová a Janka Houdeková. Účinkoval aj DFS Dudváh, ktorý vedie Eva Michalková.

Prekvapením programu bolo poďakovanie učiteľom od prvých absolventov, ktorí si pri príležitosti výročia školy zorganizovali stretnutie po 30 - rokoch. Slová poďakovania žiakov i učiteľov boli veľmi dojemné a za slzu sa nehanbil v ten deň nikto.

Slávnosť pokračovala v škole priateľským posedením. Rozprávalo sa až do polnoci. Medzi najstarších, ktorí učili na škole a zdravie im dovolilo na oslavu prísť, patrili manželia Sokolovci i pani učiteľka Drgoňová. Už dávnejšie prekročili sedemdesiatku, ale so sviežou myslou spomínali na školu, na svojich žiakov a kolegov. Celých 30 rokov na škole pôsobia

Elena Bittnerová, Melánia Škodová a Elena Mokrú, ktorá stretnutie navrhla a za pomoci vedenia školy a mnohých sponzorov zorganizovala.

Za tridsať rokov sa v škole vystriedalo 123 učiteľov a brány základnej školy opustilo 2019 žiakov. Z nich mnohí študovali na vysokých školách. Sú z nich lekári, právnici, kňazi, inžinieri, učitelia. Do tunajšej školy chodil majster Európy v streľbe Radovan Mík, aj kapitán Spartaka Trnava Igor Bališ.

Na spomienkovej slávnosti sa zúčastnil aj bývalý riaditeľ, ktorý školu staval, Dr. Kornel Danáš s manželkou. Býva v Poprade je už na dôchodku a nedávno mu vyšla kniha, ktorú napísal. Vtedajší zástupca riaditeľa Ľudovít Straňák s manželkou Zitou prišli tiež. Žijú v Nitre, sú na dôchodku.

ZLOŽENIE PEDAGOGICKÉHO ZBORU

Pedagogický zbor mal v tomto roku nasledovné zloženie:

Riad. školy: Mgr. Mária Neštická

Zást. riad.: Mgr. Jozef Štibrányi

Vých. por. Mgr. Eliška Hirčáková – Dr. Cyril Vilčík

Triedni učitelia:

I.A	Mgr. Viera Kráľovičová
I.B	Mgr. Elena Tomešová
II. tr.	Elena Mokrú
III. tr.	Oliva Vráblová
IV.tr.	PeaDr. Mária Střelcová
V. tr.	Mgr. Elena Bittnerová
VI.A	Mgr. Anna Tulisová
VI.B	PeaDr. Cyril Vilčík
VII.A	Mgr. Mária Kozárová
VII.B	Mgr. Mária Valkovičová
VIII.A	Mgr. Eliška Hirčáková
VIII.B	Mgr. Viera Hrková

Školský klub detí:

I.odd.	Ľubica Drinková
II.odd.	Táňa Babuliaková, ved. ŠKD
III.odd.	Andrea Regendová
IV.odd.	Jana Houdeková

Náboženskú výchovu vyučoval pán farár Alojz Gubala. Etickú výchovu 11 žiakov Anna Tulisová. Bývalá riaditeľka Mgr. Irena Pontesová rozviazala pracovný pomer. Od 10.12.1996 prišiel dôchodca Jozef Šiška.

Z celkového počtu 258 žiakov bolo 93 na I. stupni a 165 na II. stupni. Náboženskú výchovu na I. stupni vyučovala katechétka RNDr. Angelika Nemčíková.

Zo 44 žiakov 8 ročníkov bolo 5 žiakov prijatých na gymnáziá, 12 žiakov na stredné odborné školy, 2 žiačky na 4-ročnú DOŠ, 5 žiakov na 4-ročné SOU a 20 žiakov na 3-ročné SOU.

V tomto roku bola opravená strecha na telocvični, školskej jedálni a na II. pavilóne. Zároveň sa odstraňovala havária vodovodného potrubia v I. pavilóne.

KULTÚRA

V tomto roku naša obec oslávila dve významné výročia. 29. júna 70. výročie založenia dychovej hudby Križovianka, 14. septembra 700. výročie I. písomnej zmienky o obci spojenú s vysviackou románskej rotundy sv. Kríža.

Z ďalších treba spomenúť Samosprávny deň, ktorý usporiadalo Regionálne združenie miest a obcí Jaslovské Bohunice 29. augusta v našej obci.

Významné bolo aj 150. výročie konskej železnice Trnava – Sereď, 19.10.1996. V Križovanoch na stanici nastupoval do historického vlaku prednosta Krajského úradu v Trnave Ing. Ľubomír Antal, ktorý je rodák našej obce. Narodil sa 15.1.1957 v Trnave. Po skončení ZŠ v Križovanoch študoval na SPŠ v Trnave a od roku 1976 na VŠ dopravy a spojov v Žiline. Od roku 1981 pracoval ako projektant v Agrostave KZ Trnava a ďalších 11 rokov ako vedúci ateliéru a vedúci investičného oddelenia AG progres SP Trnava. V roku 1993 – 1994 bol riaditeľom Okresného úradu práce Trnava, 1995 – 96 generálnym riaditeľom Správy služieb zamestnanosti v Bratislave a splnomocnenec vlády SR, Ministerstva vnútra SR. Od 15. augusta 1996 je prednostom Krajského úradu v Trnave. Je ženatý, má dvoch synov.

Mažoretky pod vedením Janky Houdekovej víтали historický vlak, DFS Dudváh tancoval a dychová hudba Križovianka vyhrávala. Na stanicu prišlo veľa občanov. Z vlaku vystúpila skupina Lojzo a zaspievala niekoľko piesní.

V tomto roku sa obnovila tradícia víťania nových občanov Križovian a tak starosta Ján Vrábel 2. júna privítal na milej slávnosti 11 nových občanov.

DFS Dudváh sa zúčastnil 20. – 22. septembra na festivale v Lieseku a absolvoval množstvo vystúpení v obciach Madunice, Vlčkovce, Košolná, Dubové, Suchá nad Parnou a na malom javisku vo Východnej. Dychová hudba a DFS Dudváh účinkovali aj v televíznom programe „Naša naj...“ ktorý u nás natáčal televízny štáb 17.marca.

Tiež sa uskutočnilo tradičné pochovávanie basy, stavanie mája, oslava Deň matiek, príchod Mikuláša a posedenie pre dôchodcov. Všetky tieto akcie zabezpečoval obecný úrad Križovany a účinkovali DFS Dudváh, FS a dychová hudba Križovianka.

Ako hostí v kultúre privítali českého speváka Jozefa Zímu a manželov Strážanovcov s bábkovým divadlom pre deti.

ZALOŽENIE DYCHOVKY

Podľa písomných záznamov už v roku 1926 miestni nadšenci v Križovanoch na podnet mladého učiteľa Vincenta Blažeka dali dokopy sumu 4 200 korún a kúpili v neďalekých Hrnčiarovciach od kapelníka Haladu hudobné nástroje pre celú dychovku.

Treba pripomenúť, že chudobné pomery im dovoľovali poskladať sa len po 50 korún, avšak miestni požiarnici a občan Ján Vrábel doložili ostatné. Tak sa narodila dychovka v obci.

70. VÝROČIE ZALOŽENIA DYCHOVKY

V prvej križovianskej kapele účinkovali: Vít Pollák, Ján Gajarský, Jozef Horváth – kováč, Ambróz Horváth, Ľudovít Horváth, Augustín Kusy, Peter Šnajder, František Pollák, Jozef Hlavna, Michal Drinka, Michal Rakús, Štefan Guldán, Jozef Hrušovský, František Richtárik, Ján Haluzický a Ján Šuran. Prvým učiteľom bol hrnčiarovský kapelník František Halada.

Po čase mnohí z hudby odišli, či už za prácou do cudziny, alebo sa oženili a na ich miesto prišli noví. Hudba stále žila a s väčšími – menšími úspechmi účinkovala. Lepšie časy

nastali po oslobodení. Miestne JRD zakúpilo nové nástroje a zobralo dychovku pod svoj patronát.

Od roku 1968 vychovávajú si aj vlastný dorast z radov žiakov ZDŠ. Nástroje zakúpil odbor školstva ONV v Trnave. Prvým učiteľom týchto menších muzikantov bol Jozef Šturdík, potom Vít Halada a neskôr Jozef Sloboda. Odbor kultúry ONV v Trnave poskytol finančné prostriedky na zakúpenie oblečenia pre obidva súbory. 50.výročie dychového súboru Križovianka oslávili v nových krojoch. Pod vedením Jozefa Horvátha, poslanca MNV a predsedu kultúrnej komisie dychovka pravidelne nacvičuje a vystupuje na rôznych miestnych podujatiach, oslavách, dožinkách, prvomájových sprievodoch, na svadbách i pohreboch a spoluúčinkuje ako hudobný doprovod folklórneho súboru Dudváh, ktorý v roku 1974 úspešne obnovil svoju činnosť na Západoslovenských folklórnych slávnostiach na Myjave .

Po určitom čase od zlúčenia obcí Križovany , Vlčkovce a Opoj sa prejavila stagnácia, ktorú v roku 1990 po opätovnom osamostatnení obcí, prerušili znovu domáci nadšenci. Vitulovi Ondrejkočovi, Jankovi Benkovskému a Dušanovi Bencimu sa podarilo dať dokopy základy dnešnej podoby dychovej hudby Križovianka. Kapelník Vladušo Ondrejkoč a neskôr kapelník František Fekete spolu s ostatnými členmi kapely a za veľkej podpory Obecného úradu a starostu obce Jána Vrábla usilovne nacvičujú. Najskôr skladby jednoduché a staršie, ktoré hrávala ešte stará kapela.

DYCHOVÁ HUDBA KRIŽOVIANKA

V roku 1994 preberajú zodpovednosť za chod kapely Miloš Viselka a Milan Drímaj. Dychovka sa transformuje na občiansky Spolok dychovej hudby Križovianka a prihlasuje sa do Združenia dychových hudieb Slovenska. Skúšky dostávajú profesionálny charakter, hoci ani jeden člen kapely nemá hudobné vzdelanie a čítať noty a ovládať nástroj sa naučil každý sám, pod odborným vedením kapelníka Františka Feketeho z Trnavy. Finančne dychovku zabezpečuje opäť Obecný úrad. Aj v tomto období dostala dychovka jednotné oblečenie.

Znovu sprevádza dychovka kultúrne a spoločenské podujatia v obci, znovu sprevádza muzikou folklórny súbor Dudváh, znovu šíri dobré meno Križovian v Trnave, Piešťanoch, Krakovanoch, v Prešove, ale aj na Svetovom festivale Slovákov v Martine a na vydannej prvej audiokazete s názvom V Križovanoch pri kostole. Nahrávku realizovali títo muzikanti:

Krídlovky -	Daniel Neštický
Tenor -	Anton Kráľovič
Barytón -	Martin Drímaj
Klarinet -	Peter Peško
Dopr. trubky -	Miloš Viselka
	- Peter Greguš
Tuba -	Milan Drímaj
Bicie -	Peter Tornóci
Spev -	Tornóciová Marianna
	Neštická Gabika
	Drímaj Marek

Krst uvedenej kazety previedol bývalý kapelník Jozef Horváth 29.júna 1996 pri príležitosti 70.výročia založenia Dychovej hudby v Križovanoch.

Splnili sa slová nestora dychovky Vincka Polláka, ktorý na oslavách päťdesiateho výročia povedal: - Robte tak, aby ste mali aj v budúcnosti čo oslavovať.

Z HISTÓRIE OBCE

Obec Križovany nad Dudváhom sa prvý raz spomína v písomných dokumentoch v roku 1296. Nie je to však rok vzniku tejto obce, ľudia na tomto území žili oveľa skôr. Podľa archeologicky doložených dokumentov možno usudzovať, že toto miesto bolo osídlené pred 25 tisíc rokmi. V blízkosti obce viedla už odpradávná dôležitá cesta. V období Veľkej Moravy spájala juhomoravskú kmeňovú oblasť s Nitrou. Je možné, že touto cestou sa uberala aj byzantská misia Konštantína a Metoda do centra Veľkej Moravy v roku 863. Historici sa domnievajú, že práve cez túto obec viedli cesty v smere Šintava – Trnava a Majcichov – Zavar a pri Križovanoch vytvárali križovatku.

Názov obce sa v písomných dokumentoch objavuje v roku 1296 ako possessio Kerestur, v roku 1390 ako Sancta Crux, v roku 1472 ako de Kerestvr, roku 1510 Cryanocz, Kerestúr a od roku 1948 až do dnešných čias obec má názov Križovany nad Dudváhom. V sedemdesiatych rokoch bola obec začlenená do umelo vytvoreného celku s názvom Dudváh. Od 1.1.1991 sa toto „súobcie“ rozdelilo na tri pôvodné samostatné obce.

Obec Kerestúr bola majetkom viacerých zemepánov. Od roku 1439 patrila rodine Rozgonyiovcom, ktorej ju daroval kráľ Albert. V roku 1553 sa stal majiteľom obce Ondrej Báthori, v roku 1647 patrila rodine Esterházyovcov, neskôr panstvu Červený kameň, potom panstvu Čeklís od roku 1817. Obec Križovany mala v roku 1869 podľa dostupných záznamov 760 obyvateľov, v roku 1900 už v obci bývalo 1078 ľudí, roku 1940 tam žilo 1386 obyvateľov. V súčasnosti tu žije 1760 obyvateľov vrátane Domova dôchodcov.

Podľa historických záznamov z kanonickej vizitácie na fare v Križovanoch v roku 1490 uhorské stavy vítali kráľa Vladislava II., ktorý im potvrdil ich privilégiá a zákony. Záznamy ďalej hovoria, že v roku 1694 sa tu zdržiaval mocný oravský župan Imrich Tököly so svojim vojskom a spustošil v kostole tri oltáre.

Najstaršou staviteľskou pamiatkou je románska rotunda, o ktorej sa donedávna uvádzalo, že je z roku 1246, pretože tento letopočet bol odkrytý pri konzervovaní malieb v tridsiatych rokoch.

ROMÁNSKA ROTUNDA

V sedemdesiatych rokoch sa zistili poznatky, že rok 1246 bol pravdepodobne rokom rekonštrukcie stavby v ranogotickom štýle a rotunda bola postavená oveľa skôr. Svedčí o tom aj odkrytie pôvodného románskeho okna v rotunde. Vyše 800 – ročná rotunda Povýšenia sv. Kríža je vzácnou historickou pamiatkou. Od roku 1994 sa urobila veľká práca v interiéri i na sprístupnení tejto románskej stavby. Veľkú zásluhu na tom, že dnes môžeme navštíviť tento historický objekt a používať ho i na sakrálne účely, má dnes už nežijúci rodák z našej obce profesor Ing. arch. Ján Štibrányi, CSc. a terajší starosta obce Ján Vrábel.

ČADIČOVÁ CESTA

Cez našu obec, vďaka polohe medzi mestami Trnava a Sereď, bola vybudovaná za Rakúsko – Uhorska v roku 1846 železnica, vtedy ešte na konský záprah. Prvý parný vlak zastavil v Križovanoch v roku 1876. Železničná stanica mala pri rozvoji obce veľký význam. Blízkosť cukrovaru v Trnave, Sereďi a Sládkovičove spôsobila, že roľníci v širokom okolí sa venovali pestovaniu cukrovej repy. Dovážali ju vlakom na železničnú stanicu, odkiaľ ju prepravovali do okolitých cukrovarov. Keďže nespevnená cesta v daždivom počasí spôsobovala problémy, už v roku 1914 postavili novú cestu, vydláždenú čadičovými kockami 10 x 10 cm. Projektoval ju Ing. Oskar Hacker. Garancia bola daná na 10 rokov, ale vydržala 60, keď v rokoch 1973-75 bola nahradená dnešnou cestou.

V podaní ľudu stvorila čadičovú cestu nasledujúca príhoda:

Raz v jesennej dobe konal v obci obchôdzku hlavný slúžny Vermes Zoltán. Cestu konal na bričke. Od vozov bola cesta vybitá, rozoraná a veľmi ťažko zjazdná. Okrem toho bola samé blato a brečka. Hlavný slúžny so svojou bričkou uviazol na ceste a mal čo robiť, aby sa z nej vyslobodil. A tak Prešporská stolica dala cestu vydláždiť. V podaní ľudu vznikla o nej i pesnička, ktorá sa tu spieva dodnes.

Text pesničky Pres Kerestúr.....

1. Pres Kerestúr pekná cesta dláždená
dláždili ju tré mládenci do rána.
Dláždili ju tri mesáče, jeden den, jeden den,
už ja vácej v Kerestúre nebudem.
2. Keré dzivča, keré nemá frajíra,
nech si sedne na lavičku do dvóra.
Nech si šije na zásteru litery, litery,
že ju nesce v Kerestúre nikerý.
3. Kerý chlapec, kerý nemá frajírky,
nech si sedne do záhrady pod slivky.
Nech si píše na papírek lumerá, lumerá ,
že ho nesce v Kerestúre nikerá.

KONSKÁ ŽELEZNICA

Stavbu konskej železnice si vynútila potreba lacnejšej a rýchlejšej dopravy, menovite obilia. Medzi iniciátormi založenia boli veľkostatkári a veľkoobchodníci.

Železnica bola zariadená na konský poťah a do používania bola daná na úseku Bratislava - Trnava 1. júna 1846 a na úseku Trnava – Sereď 1.novembra toho istého roku 1846. Jazda na konskej železnici bola oproti jazde na ceste tichá a pokojná, cestujúci boli s ňou spokojní.

Na stanici v Križovanoch, ktorá bola bližšie k dnešnej ceste. Bola i maštaľ, kde sa prepriahali kone. Maštaľ bola postavená pre 4 kone.

Konská železnica prechádzala presne v týchto miestach ako teraz. Po roku 1873 začali po trati premávať už parné rušne, avšak na úseku Trnava – Sereď až 1.mája 1876. Vlák ťahal primitívny rušeň, nazývaný „Honvéd“, ktorý sa často nemohol pohnúť z miesta bez cudzej pomoci.

Pozemné práce na stavbe konskej železnice robili i miestni občania – furmani. Furman dostal za odvoz 1 siahy 3 zlaté. Na stavbe pracovali i talianski robotníci. Títo kupovali potraviny od miestneho obyvateľstva. Napr. 1 vajce bolo za 3 grajciare, 1 liter mlieka za 5 grajciarov.

V rokoch 1914 – 16 sa mala stanica rozšíriť o 7 koľajísk a trať mala byť zdvojkolajnená a počítalo sa s ňou ako so zriaďovacou stanicou mesta Trnavy. Pre vojnové udalosti sa so stavbou nezačalo.

700. VÝROČIE I. PÍŠOMNEJ ZMIENKY

V sobotu 14.9.1996 po vysviacke románskej rotundy a slávnostnej sv. omši sa uskutočnil v Svadobke spoločný obed pozvaných hostí s poslancami OZ. Na oslavách sa zúčastnili: prednosta Krajského úradu v Trnave Ing. Ľubomír Antal, poslanec NR SR Ing. Július Brocka, predstavitelia cirkvi, starostovia susedných obcí, predseda PD so sídlom v Majcichove Ing.

František Hájik, riaditeľka ZŠ Mgr. Pontesová, riad. MŠ p. Kusá, DD p. Štefunková a sponzori podujatia.

Po spoločnom obede bolo v kultúrnom dome slávnostné zasadnutie Obecného zastupiteľstva. Štátnou hymnou sa začala oficiálna časť slávnostného zasadnutia. Po príhovore starostu Jána Vrábla, ktorý stručne oboznámil prítomných s bohatou históriou obce, bola predstavená vlastivedná publikácia „Rotunda Povýšenia sv. kríža“ a pohľadnice obce.

Slávnostné zasadnutie bolo ukončené udelením čestného občianstva obce Doc. Ing. arch. Jánovi Štibrányimu, CSc. in memoriam.

Pamätný spis o udelení čestného občianstva obce prevzala manželka nebohého.

Ďalej podľa programu z areálu Základnej školy v Križovanoch prešiel obcou krojovaný sprievod, ktorý tvorili členovia folklórneho súboru Dudváh, ľudovej hudby, Dychovej hudby Križovianka a občanov obce.

V kultúrnom dome pokračovali oslavy vystúpením folklórneho súboru Dudváh ako i bývalých tanečníkov a spevákov tohto súboru. Bohatý program trval viac ako dve hodiny, zaujal prítomných svojou choreografiou a nápaditosťou prejavu, s použitím prvkov ľudových zvykov a tradícií pochádzajúcich z našej obce. Program pripravila vedúca Dudváhu Eva Michalková, ľudovú hudbu Ján Šulko.

V nedeľu popoludní sa uskutočnilo na ihrisku TJ futbalové „stretnutie storočia“, ako ho nazval komentátor pán Pavlík, redaktor Trnavského hlasu. Jedenástka futbalových veteránov obce si zmerala sily s futbalovou jedenástkou, ktorú tvorili starostovia obcí regiónu ZMOS Jaslovské Bohunice. Nepriazeň počasia neodradila aktérov. Stretnutie sa skončilo nerozhodne k spokojnosti oboch zúčastnených futbalových celkov aj divákov.

Ďalším magnetom, ktorý pritiahol i hodujúcich fanúšikov z radov občanov, bol majstrovský zápas súťaže V. ligy, v ktorom sa stretlo domáce futbalové mužstvo s favorizovaným celkom futbalistov obce Jaslovské Bohunice. Obetavý výkon domácich hráčov zabezpečil víťazstvo pre Križovany na Dudváhom a bol dôstojným ukončením osláv 700 rokov prvej písomnej zmienky o našej obci.

Na oslavy obec vyčlenila vo svojom rozpočte 213 000,- Sk a sponzorsky prispelo PD Majcichov sumou 50 000,- Sk ako i ďalší sponzori.

MIESTNA ĽUDOVÁ KNIŽNICA

Miestna ľudová knižnica s v počte výpožičiek umiestnila na 2.mieste v okrese Trnava hneď za Krajskou knižnicou J. Fándlyho.

Výpožičky: 10 126

Čitatelia: 301

Suma na nákup kníh a časopisov 18 630,- Sk

CIRKEVNÝ ŽIVOT

4.mája sa konala posviacka novo obnovenej sochy sv. Floriána pri príležitosti 100. výročia postavenia sochy.

Pri príležitosti 700. výročia I. písomnej zmienky o obci 14.septembra sa uskutočnila vysviacka románskej rotundy. Sv. omšu celebroidal a rotundu sv. Kríža vysvätil biskup Vladimír Filo.

V tomto roku začali študovať na Bohosloveckej fakulte UK v Bratislave Mário Bosý a Sebastián Lovásik.

Vernosť a lásku k Pánu Ježišovi a Panne Márii vyjadrili veriaci návštevou týchto pútnických miest:

v júni	Šaštín
7.7.	Turzovka
4.8.	Litmanová – 6.výročie
august	Marianka – rekonštrukcia sv. Kríža na pešej trase Rača – Marianka, veriaci muži
18.8.	Staré Hory
september	Marianka – pešia púť cez hory s krížom

Veriaca mládež vykonala púť za sv. Otcom Križovany – Rím na bicykloch, v dňoch 17.8. – 31.8. Viedol ich duchovný otec dp. Marián Ondrejka. Vzdialenosť 1300 km prekonalí v desiatich etapách.

TOMÁŠ JEDLIČKA

16.decembra sa na miestnom cintoríne uskutočnila pietna spomienka pri príležitosti 235. výročia narodenia kňaza Tomáša Jedličku, národného buditeľa, ktorý v Križovanoch pôsobil 22 rokov od roku 1792 – 1814. Bol aktívnym členom Slovenského učeného tovaríšťa (založené v Trnave v roku 1792) a zároveň aj uvedomelým slovenským národovcom činným na literárnom poli. Zomrel 15. marca 1814 a pochovaný je na miestnom cintoríne.

Pretože od roku 1630 až do dnešných dní poznáme v nepretržitom slede všetkých 43 kňazov, ktorí boli duchovnými pastiermi veriacich v našej farnosti, spomenieme iba mená posledných piatich:

Jozef Dudík	1966 – 1971	
Jozef Veselský	1971 – 1990	Veselský zomrel 26.10.1990
Michal Pokopec	1990 – 1991 (farár z Majcichova, v Križovanoch iba zastupoval)	
Marián Ondrejka	1991 – 1995 (farár v Majcichove, v Križovanoch iba zastupoval)	
Alojz Gubala	1995 – 1999	
Libor Škriputa	1999	

ZVÄZ ZÁHRADKÁROV

Ani v tomto roku neporušila organizácia tradíciu úspešných podujatí. Už 2.februára usporiadala prednášku Ing. Hornáčka: Rez a vedenie viniča. Výstavu ovocia 28. a 29. septembra venovali 700. výročiu prvej písomnej zmienky o našej obci. Ku skrášleniu vzhľadu obce prispeli strihaním stromčekov a kríkov na verejných priestranstvách.

DEMOKRATICKÁ ÚNIA ŽIEN

Aj v tomto roku ženy pripravili posedenie pri príležitosti MDŽ a Dňa matiek. Okresných osláv Dňa matiek sa zúčastnila Zdena Sabová, dlhoročná predsedníčka Slovenského červeného kríža v obci.

Ženy sa zapojili aj do osláv 700.výročia I. písomnej zmienky o obci, pečením koláčov, otvorením gazdovských dvorov a účinkovaním v kultúrnom programe.

Na nákupoch v Nowom Targu boli 4 krát. Od jeseni do jari v pondelok a štvrtok sa ženy stretávali v kultúrnom dome a cvičili pri hudbe pod vedením Katky Belkovej a Inky Benkovskej.

ZVÄZ POŽIARNEJ OCHRANY

19.-mája sa konala súťaž Zväzu požiarnej ochrany v Zavare.

Zúčastnilo sa jej družstvo:

Veliteľ: Štefák Ján

Strojník: Gajarský Jozef

Členovia: Šuran Erik, Gajarský Jaroslav, Šuran Libor, Haršányi Marek, Drgoň Jaroslav a Šusta František.

Obec prispela na zakúpenie požiarnej techniky sumou 35 000,- Sk.

Dňa 21.9.1996 zomrel dlhoročný člen ZPO Jozef Buday.

POČASIE

Január začal bohatou nádielkou snehu. Pre naše nížinaté oblasti to bolo nezvyklé. Niekoľko rokov predtým boli zimy väčšinou bez snehu a pomerne teplé, ale tento rok sa ľudia naodhadzovali snehu z chodníkov. Pretože riadne mrzlo, chodníky skôr pripomínali klzisko a lepšie by sa bolo korčuľovalo ako chodilo. Starší ľudia vychádzali z domov iba v najnutnejších prípadoch. Radosť mali deti. Vymenili televízor za sánky a korčule. „Bude vlahy na poliach“, ozývalo sa z dvorov a buchot lopát striedali zhŕňače a prútené metly povynášané z pivníc a poznášané z povál. Snehu padalo stále viac, jar sa akosi pozabudla. V zimných kabátoch sa chodilo až do apríla. Jarné práce v záhradách a na poliach meškali. Jar prišla až po Veľkej noci, keď nastalo prudké oteplenie. Teploty v druhej polovici apríla vystupovali na 20 – 27 °C. Slnko bolo silné a veľmi prudké. Ľudia sa schovávali do chládku. Leto začalo svoju vládu 21.júna v piatok 30° horúčavou. Potom nasledovali silné búrky v našej obci bez záplav, ale v niektorých častiach Slovenska voda mnohých potrápila. 22. júna padal ľadovec a 8. júla víchrica zlomila lipu pred budovou Domova dôchodcov. Daždivé leto spôsobilo, že veľa plodín pohnilo. Jeseň bola pomerne teplá a aspoň jesenné plodiny dozreli. Zaujímavé je, že úroda bola nakoniec dobrá.

MATRIČNÉ ZÁPISY

V tomto roku sa narodilo 18 detí, zosobášilo sa 7 manželských párov a zomrelo 52 občanov – vrátane Domova dôchodcov.

50.výročie spoločnej cesty životom oslávili manželka Vítus a Mária Falatovci.

MIMORIADNA UDALOSŤ

Dňa 30.4.1996 dobrovoľne odišiel z tohto sveta Daniel Hužovič narodený 20.9.1972.